

STUDIU PRIVIND SCHEME DE PENSII PRIVATE DESTINATE AGRICULTORILOR

Victoria ȘEULEAN¹,

Teodor MATEOC-SÎRB¹

¹ Universitatea de Vest din Timișoara, Facultatea de
Economie și de Administrare a Afacerilor
e-mail : victoriaseulean@yahoo.com

² Universitatea de Științe Agricole și Medicină
Veterinară a Banatului, Timișoara,
telefon : 0256277319

Starting in 1992, Romania has seen a series of changes in the social pension system dedicated to agricultural workers. Among these, one of the most important was the inclusion of the agricultural workers pension system in the public social security system. This was dictated by the removal of the cooperative agricultural system and the structural and economic institutions that were supporting it. Up until 1992 financing of pensions for peasants came from contributions from agricultural production cooperatives. Starting with 1990 agricultural cooperatives were dissolved, and the agricultural pension system was bankrupt. The next step was to integrate this system into the public one. At present, the public system dedicated to agricultural workers in Romania insures a pension of 20% of the average income. Under these circumstances it is necessary to complement the public pension system with a private one. The following paper tries to answer a few of the issues concerning the size of the contribution to private pension funds, to the period of accumulation and to the size of the benefit for insured ones in the decumulation period.

Key words: private pension funds, accumulation, decumulation

În România, sistemul de asigurări sociale de pensii pentru agricultori a suferit o serie de modificări, fără însă a schimba principiile de bază ale acestuia. Astfel, au fost elaborate o serie de acte normative care au modificat, completat și actualizat prevederile anterioare. Între măsurile în cauză, importantă este integrarea în sistemul public de asigurări sociale a sistemului de pensii pentru agricultori. Aceasta a fost dictată de modificările care au intervenit după decembrie 1989, legate de desființarea sistemului cooperatist în agricultură și a structurilor instituționale și economice care susțineau sistemul. Până în anul 1992 sursele de finanțare ale pensiilor pentru țărânie proveneau din contribuțiile plătite de către cooperativele agricole de producție și erau mobilizate la nivelul Casei de Pensii a Cooperativelor Agricole de Producție, instituție care se ocupa și cu calcularea drepturilor cuvenite beneficiarilor.

Începând chiar cu 1990 cooperativele agricole au început să se destrame, iar urmarea a fost că sistemul de pensii pentru agricultori a rămas fără resurse. În mod firesc, pasul următor a fost integrarea acestui sistem în cel public.

O veritabilă reformă în domeniul asigurărilor sociale de pensii a demarat în anul 2000 prin promulgarea Legii 19 privind sistemul public de pensii și alte drepturi cu caracter social. Între elementele reformatoare ale legii menționate figurează introducerea unei noi metodologii de calcul a pensiei. Conform acesteia, cuantumul pensiei depinde de valoarea contribuțiilor plătite pe întreg stagiul de cotizare. Contribuțiile plătite lunar sunt transformate în puncte care sunt cumulate pe întreaga perioadă de cotizare și raportate apoi la stagiul complet cerut de lege pentru obținerea pensiei pentru a se obține un punctaj mediu. Cuanumul pensiilor va fi obținut în final prin înmulțirea punctajului mediu realizat de asigurat cu valoarea legală a unui punct de pensie.

În cazul pensiilor pentru agricultori, la determinarea punctajului se ia în calcul, după caz, salariul minim pe economie sau venitul asigurat stipulat în contractul de asigurare la care s-a achitat contribuția de asigurări sociale sau salariul, inclusiv celelalte drepturi, înregistrate în cartea de muncă.

Punctajul anual pentru fiecare „an util” realizat de către agricultori până la intrarea în vigoare a Legii 80/1992 reprezintă 0,25 puncte. După intrarea în vigoare a Legii 80/1992, la determinarea punctajului anual realizat de aceștia se ia în calcul venitul asigurat la care s-a plătit contribuția de asigurări sociale.

Sursele de finanțare ale pensiilor pentru agricultori provin din contribuția persoanelor asigurate, a agenților economici și din resurse publice alocate din bugetul de stat, atunci când primele două surse menționate nu acoperă plata pensiilor și a altor drepturi de asigurări sociale.

Aplicarea algoritmului descris pentru calculul pensiilor pentru agricultori, asigură în prezent un venit de înlocuire de circa 20% din salariul mediu brut pe economie. În aceste condiții, este imperios necesară completarea pensiei din sistemul public pe baza schemelor de pensii private.

MATERIAL ȘI METODĂ

Necesitatea completării venitului de înlocuire al agricultorilor, obținut din sistemul public de pensii cu venituri obținute din sistemele private de pensii a fost argumentată mai sus. Problema care se pune însă, având în vedere că pe durata stagiului de cotizare fondurile de pensii administrate privat se acumulează în conturi individuale, este la ce venit de înlocuire se poate aștepta un beneficiar și care ar fi perioada de decumulare sau perioada în care fondurile acumulate se consumă. O diferențiere majoră care se impune cu privire la aceste aspecte este cea între femei și bărbați. Presupunând că veniturile obținute în funcție de care se stabilește contribuția la sistem pe durata acumulării, sunt egale pe cele două sexe, stagiul standard de cotizare și speranța medie de viață la data pensionării, sunt diferite. Astfel, stagiul standard de cotizare în sistemul public este de 30 de ani la femei și 35 de ani la bărbați fapt care, evident, influențează fondurile mobilizate la sistem în faza de acumulare. Cât privește speranța medie de viață la data pensionării, plecând de la vârsta standard de pensionare de 60 de ani la femei și 65 de ani la bărbați, diferența este și mai frapantă și anume de 13 ani la femei (de la 60 la 73 de ani) și de circa 2 ani la bărbați (de la 65

la 67 de ani). Aceste date își vor pune puternic amprenta asupra duratei fazei de decumulare și, implicit, asupra pensiei anuale care poate fi obținută în acest sistem.

Din aceste considerente, în lucrarea de față, am procedat la calcule distincte pentru bărbați și femei.

Pentru calculul fondului de asigurare obținut în faza de acumulare (F_a) am utilizat formula seriei de vărsăminte egale în valori viitoare:

$$S_{vr} = (1+i)^n \cdot X_1 \cdot \sum_{t=1}^n \frac{1}{(1+i)^t} \quad (1)$$

iar pentru determinarea valorii rentelor anuale de pensie care vor fi obținute în faza de decumulare am utilizat formula seriei de vărsăminte egale în valori actuale:

$$S_{va} = X_2 \cdot \sum_{t=1}^n \frac{1}{(1+i)^t} \quad (2)$$

unde notațiile au următoarele semnificații:

X_1 - valoarea contribuției vărsate la sistem în faza de acumulare, considerată ca plată anuală făcută la începutul perioadei. S-a plecat de la un venit mediu lunar de 150 euro și de la o cotă de contribuție de 10%;

X_2 - valoarea pensiei anuale posibil de obținut, ținând seama de speranța medie de viață diferită la bărbați și la femei la vârsta pensionarii. Din formula de calcul a seriei de vărsăminte egale în valori actualizate rezultă :

t - perioada de acumulare sau decumulare, după caz, respectiv stagiul de cotizare sau perioada în care se primește pensia;

i - nivelul dobânzii în perioada de acumulare, respectiv factorul de actualizare în perioada de decumulare.

Pentru ușurarea calculului am considerat factorul i constant pe întreaga perioadă, asimilându-l ratei dobânzii real pozitive, $i=4\%$.

Alte premise:

1) Am considerat o valoare medie brută a contribuției plătite la sistemul fondurilor universale de pensii de 180 euro din care contribuția netă este de 150 euro , iar 30 euro reprezintă marja de cheltuieli a instituției care administrează fondul de pensii.

2) Am efectuat calcule distincte pentru femei și pentru bărbați, procedând la simulări cu un factor de timp care în faza de acumulare crește din cinci în cinci ani , t luând valori de 5,10,15,20,25 și 30 de ani pentru femei și de 5,10,15,20,25,30 și 35 de ani pentru bărbați.

3) Ceilalți factori care intră în relațiile de calcul i-am păstrat neschimbați.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Scenariile obținute pentru faza de acumulare –pentru femei și pentru bărbați, ținând seama de premisele enunțate, se prezintă astfel:

Tabel 1

Bărbați

SC1	t=5 ani	$X_1=150$ EURO	$i=4\%$	$Fa_1 = 844.5$ EURO
SC2	t=10 ani	$X_2=150$ EURO	$i=4\%$	$Fa_2 = 1873.5$ EURO
SC3	t=15 ani	$X_3=150$ EURO	$i=4\%$	$Fa_3 = 3123$ EURO
SC4	t=20ani	$X_4=150$ EURO	$i=4\%$	$Fa_4 = 4645.5$ EURO
SC5	t=25 ani	$X_5=150$ EURO	$i=4\%$	$Fa_5 = 6496.5$ EURO
SC6	t=30 ani	$X_6=150$ EURO	$i=4\%$	$Fa_6 = 8749.5$ EURO
SC7	t=35 ani	$X_7=150$ EURO	$i=4\%$	$Fa_7 = 11490$ EURO

Tabel 2

Femei

SC1	t=5 ani	$X_1=150$ EURO	$i=4\%$	$Fa_1 = 844.5$ EURO
SC2	t=10 ani	$X_2=150$ EURO	$i=4\%$	$Fa_2 = 1873.5$ EURO
SC3	t=15 ani	$X_3=150$ EURO	$i=4\%$	$Fa_3 = 3123$ EURO
SC4	t=20ani	$X_4=150$ EURO	$i=4\%$	$Fa_4 = 4645.5$ EURO
SC5	t=25 ani	$X_5=150$ EURO	$i=4\%$	$Fa_5 = 6496.5$ EURO
SC6	t=30 ani	$X_6=150$ EURO	$i=4\%$	$Fa_6 = 8749.5$ EURO

Se observă că în condițiile unui stagiul de cotizare mai mic în cazul femeilor, valoarea fondului acumulat are valoare mai mică la finele intervalului.

În continuare se pune problema calculării rentei anuale de pensie, în funcție de fondurile acumulate în faza de cotizare și ținând seama de speranța de viață la data pensionării diferită pentru bărbați și femei- $E(X)$, respectiv de 2 ani pentru bărbați și 13 ani pentru femei. Presupunem că renta, $Pa=X_2$, se plătește anual, la finele perioadei. Scenariile obținute pentru perioada de decumulare pe cele două categorii de beneficiari au următoarea configurație:

Tabel 3

Bărbați

SC1	$t_a=5$ ani	$Fa_1=844.5$ EURO	$E(X)= 2$ ani	$Pa_1= 430.9$ EURO
SC2	$t_a=10$ ani	$Fa_2= 1873.5$ EURO	$E(X)= 2$ ani	$Pa_2= 955.9$ EURO
SC3	$t_a=15$ ani	$Fa_3 = 3123$ EURO	$E(X)= 2$ ani	$Pa_3= 1593,4$ EURO
SC4	$t_a=20$ ani	$Fa_4= 4645.5$ EURO	$E(X)= 2$ ani	$Pa_4=2370.1$ EURO
SC5	$t_a=25$ ani	$Fa_5= 6496.5$ EURO	$E(X)= 2$ ani	$Pa_5= 3314.5$ EURO
SC6	$t_a=30$ ani	$Fa_6= 8749.5$ EURO	$E(X)= 2$ ani	$Pa_6= 4464.0$ EURO
SC7	$t_a=35$ ani	$Fa_7 = 11490$ EURO	$E(X)= 2$ ani	$Pa_7=5862.2$ EURO

Tabel 4

Femei

SC1	$t_a=5$ ani	$Fa_1 = 844.5$ EURO	$E(X)= 13$ ani	$Pa_1= 81.28$ EURO
SC2	$t_a=10$ ani	$Fa_2 = 1873.5$ URO	$E(X)= 13$ ani	$Pa_2= 180.3$ EURO
SC3	$t_a=15$ ani	$Fa_3 = 3123$ EURO	$E(X)= 13$ ani	$Pa_3=286.5$ EURO
SC4	$t_a=20$ ani	$Fa_4 = 4645.5$ URO	$E(X)= 13$ ani	$Pa_4=447.1$ EURO
SC5	$t_a=25$ ani	$Fa_5 = 6496.5$ URO	$E(X)= 13$ ani	$Pa_5=625.2$ EURO
SC6	$t_a=30$ ani	$Fa_6 = 8749.5$ URO	$E(X)= 13$ ani	$Pa_6= 842.1$ EURO

CONCLUZII

Rezultatele reieșite din calcul au avut la bază o sumă de factori prezumați, a căror evoluție se poate schimba în timp și astfel, extrapolările noastre sa fie ușor diferite de situația reală. Dar, ținând seama că datele utilizate în calcul sunt cele valabile la data întocmirii studiului, se pot trage câteva **concluzii**.

Prima concluzie este că diferențele între pensiile obținute prin contribuțiile la fondurile de pensii administrate privat de către bărbați, respectiv de către femei, sunt sensibile. Cauzele sunt legate de faza de acumulare mai scurtă pentru femei în raport cu bărbații și de ecartul mare dintre speranța de viață la vârsta pensionării la femei și bărbați (73 de ani față de 67 de ani), în condițiile în care principiile de constituire a fondurilor și apoi de utilizare/amortizare a lor sunt aceleași.

A doua concluzie este că în cazul acumulării fondurilor de pensii administrate privat în conturi individuale pe numele asiguraților, fiecare asigurat, femeie ori bărbat, se poate aștepta la o pensie care depinde doar de quantumul contribuției individuale prelevate la sistem și de timpul de cotizare. În cazul în care, la vârsta pensionării, se optează pentru o pensie anuală, mărimea acesteia va fi și în raport cu speranța de viață a asiguratului la vârsta pensionării.

A treia concluzie, care este un corolar al celor două anterioare este că, în viitor ne putem aștepta la egalizarea condițiilor de stagiul de cotizare și vârsta de pensionare pentru cele două categorii de beneficiari. O astfel de decizie ar fi cea dintâi premisă a egalizării veniturilor de înlocuire obținute în sistemul fondurilor de pensii administrate privat.

Ca alternativă la variantele prezentate am întocmit un ultim scenariu având în vedere următoarele premise:

- contribuția anuală netă la sistem: 200 EURO;
- perioada de acumulare: 35 de ani pentru bărbați și femei;
- factorul de fructificare (dobânda real pozitivă) este 4%, constant;
- faza de decumulare, respectiv speranța de viață la vârsta pensionării este de 7 ani pentru bărbați (72 ani-65 ani) și, respectiv 11 ani pentru femei (76 ani-65 de ani), mai apropiată de cea din țările Uniunii Europene.

În aceste condiții, scenariul rezultat va avea următoarea configurație:

Tabel 5

Fondul acumulat pentru femei și bărbați

SC1	ta= 5 ani	Fa ₁ = 1126 EURO
SC2	ta= 10 ani	Fa ₂ = 2498 EURO
SC3	ta= 15 ani	Fa ₃ = 4164 EURO
SC4	ta= 20 ani	Fa ₄ = 6194 EURO
SC5	ta= 25 ani	Fa ₅ = 8662 EURO
SC6	ta= 30 ani	Fa ₆ = 11666 EURO
SC7	ta= 35 ani	Fa ₇ = 15320 EURO

Tabel 6

Renta de pensie obținută în faza de decumulare

	Bărbați		Femei	
SC1	$E(x) = 7$ ani	$Pa_1 = 180.4$ EURO	$E(X) = 11$ ani	$Pa_1 = 123.6$ EURO
SC2	$E(x) = 7$ ani	$Pa_2 = 400.3$ EURO	$E(X) = 11$ ani	$Pa_2 = 274.2$ EURO
SC3	$E(x) = 7$ ani	$Pa_3 = 667.3$ EURO	$E(X) = 11$ ani	$Pa_3 = 457.0$ EURO
SC4	$E(x) = 7$ ani	$Pa_4 = 992.6$ EURO	$E(X) = 11$ ani	$Pa_4 = 679.9$ EURO
SC5	$E(x) = 7$ ani	$Pa_5 = 1388.1$ EURO	$E(X) = 11$ ani	$Pa_5 = 950.8$ EURO
SC6	$E(x) = 7$ ani	$Pa_6 = 1869.5$ EURO	$E(X) = 11$ ani	$Pa_6 = 1280.5$ EURO
SC7	$E(x) = 7$ ani	$Pa_7 = 2455.1$ EURO	$E(X) = 11$ ani	$Pa_7 = 1681.6$ EURO

Se observă că, în condițiile egalizării condițiilor de eligibilitate a pensiilor din sistemul fondurilor universale private, pentru femei și bărbați, ecartul de venit se micșorează, singurul factor care face diferența între cele două categorii de pensionari fiind speranța de viață diferită la femei și bărbați.

Dincolo de scenariile imaginate de autori cea mai grea problemă care trebuie soluționată este aceea a surselor din care se vor plăti contribuțiile la sistemul de pensii pentru agricultori. Dacă veniturile obținute de aceștia nu vor crește, posibilitatea de a cotiza la un astfel de sistem precum și speranța de a-și completa pensia mult prea mică obținută din sistemul public vor rămâne doar la nivelul de scenarii.

BIBLIOGRAFIE

1. Șeulean, Victoria, 2003 – *Protecție și asigurări sociale*, Ed. Mirton, Timișoara.
2. *** – *Anuarul Statistic al României pe anii 2000- 2006*.
3. *** – *Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi cu caracter social, modificată și republicată*.